

פניני קדוש

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

לעילוי נשמת הרבני החסיד המפורסם מוהר"ר ר' מנחם שמואל חיים בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל פריערמאן

א ווארט אויף די פרשה

"סם" הוא תרופה שמרפאת את האדם מחוליו, ועל ידו זוכה האדם לאריכות ימים ושנים טובים. וברוחניות, ה"סם" שעל ידו זוכים לחיים הוא היראה, כמו שכתוב (בראשית מב, יח): "זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא", וכן (משלי י, כז): "יראת ה' תוסיף ימים".

אמנם, על ה"סם" צריכים לשלם כדי לקבלו, וכמו כן עבור יראת שמים אנו צריכים לשלם איזה תשלום שעבורו נוכל לקבל יראת שמים. ובזה נבוכו רבים וטובים לדעת מהו התשלום שצריכים לשלם כדי לקבל "סם חיים" - יראת שמים.

על כך היה הרוכל מחזר ואומר "מאן בעי למזבן סם חיים", מי רוצה לדעת את הסוד, איזה תשלום צריכים לשלם עבור קניית "סם חיים" - יראת שמים!?

והנה, בגמרא (שבת לא, ב) נחלקו רבה בר רב הונא ורבי ינאי, ולפי רבה בר רב הונא, התורה היא כמו מפתחות פנימיות, והיראה היא כמו מפתחות חיצוניות, והיינו, שהיראה קודמת לתורה, ולפי רבי ינאי, התורה היא כמו השער, והיראה היא כמו הבית, והיינו, שהתורה קודמת ליראה.

לכן אמר הרוכל לרבי ינאי: "לית אנת צריך ליה ולא דכוותך", אתה וחברייך אינן צריכים לשמוע ממני מהו התשלום עבור היראה, כי הרי שיטתך ידועה וברורה שתורה קודמת ליראה, וממילא כשהאדם משלם תורה, הוא מקבל תמורת התשלום את היראה. אמנם, אני סבור כמו רבה בר רב הונא, שהיראה קודמת לתורה, ולכן אני צריך לתור אחר תשלום שעבורו ניתן לקבל יראה.

לאחר הפצרות מצד רבי ינאי גילה לו הרוכל את סודו, שלשיטת רבה בר רב הונא, התשלום עבור היראה הוא שמירת הלשון, והיינו, שתחלה צריך האדם לשמור פיו ולשונו, ומתוך כך יזכה ליראה ("סם חיים" - "מפתחות חיצוניות"), ומתוך כך יזכה לחיים אמיתיים של תורה ומצוות ("מפתחות פנימיות").

(סעודה ג' תשמ)

"חיים טובים" - על ידי זהירות מדיבורים אסורים וריבוי דיבורי תורה ותפילה

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן (ויקרא יד, ב). במדרש (ויק"ר טו, ב): "הדא הוא דכתיב (תהלים לד, יג-יד) 'מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה'".

בגמרא (ע"ז יט, ב): "מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע, שמה יאמר אדם נצרת לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה, אלך ואתגרה בשינה, תלמוד לומר 'סור מרע ועשה טוב', אין טוב אלא תורה, שנאמר (משלי ד, א) 'כי לקח טוב נתתי לכם תורת' אל תעזוב'".

לכאורה צריך להבין ההווה-אמינא "אלך ואתגרה בשינה". ונראה לפרש, דהנה פשטות לשון הפסוק מורה שעל ידי "נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה" בלבד זוכה האדם ל"חיים

טובים" ("מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע"), והנה כי כן עלול האדם לחשוב, שאינו צריך עוד להשלים את עצמו בתורה ומצוות, כי תכלית עבודתו בעולמו היא לבוא לבחינת "חיים כולכם היום" (דברים ד, ד), וכיון שכבר זכה להגיע לתכלית זו, מה לו עוד להתאמץ!?

ברם, הרוי כשמש שפירוש זה אינו נכון, שהרי לפי זה יוכל האדם לומר לעצמו "אלך ואתגרה בשינה", והרי דבר זה לא יתכן, כי אם הוא נשאר על עומדו הריהו בהכרח למצב של "ירידה", מכח הכלל הידוע שיהודי אינו יכול להיות "עומד", אלא "עולה" או "יורד" ("המלאך נקרא עומד", שעומד על מדרגה אחת מיום שנברא עד תכליתו... אבל בן אדם שמהפך מדרגה לדרגה ויכול לעשות בבחינתו... נקרא 'מהלך', שבכל יום אם מהלך בדרך טובה הולך בדרך החיים ובמעלה העליונה, ואם ח"ו הפיך וכי". "דברי חיים" פ"ה נצבים, ובמצב כזה - שהוא אינו "עולה" - הריהו בהכרח "יורד" ח"ו.

לכן פשיטא שכוונת הפסוק הוא, שעל ידי "נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה" יזכה ל"עשה טוב", דהיינו, לסייעתא דשמיא בתורה ומצוות, ומכח עסק התורה והמצוות יזכה ל"חיים טובים".

בזה מתבאר הענין שצותה התורה להביא שתי צפרים, האחת נשחטת והאחת נשאר בחיים, והטהרה היא משתיהן ביחד ("וטבל... את הצפור החיה בדם הצפור השחטה על המים החיים. והוה על המטה... וטהרו" וגו'. ויקרא יד, ו-ז).

כי הצפור השחטה מנועה מלצפצף בקולה, והצפור המשתלחת יכולה לצפצף ללא גבול, ונרמז בזה, שלא די להתחזק במניעת הדיבור (להמנע מלדבר לשון הרע), אלא יחד עם זאת יש להתחזק בריבוי דיבורים טובים של תורה ותפלה, ושניהם יחד הם שלימות הטהרה.

(קביעת יעיר - חורף תשס"ו; קיץ תשמ"ו)

הטהרה - על ידי התאספות והתחברות

והקריבו לפני ה' וכפר עליה וטהרה ממקור דמיה (ויקרא יב, ז).

"ב'בעל הטורים" (כ"א): "שנים במסורה, וטהרה ממקור דמיה", במקהלות ברכו אלקים ה' ממקור ישראל" (תהלים סח, כז).

יתבאר על פי העובדה הידועה מהרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל ז"ע, שלעת זקנתו כשכבר תשו כוחותיו מליך לטבול במקוה, היה נכנס לבית המדרש ומתכופף בין האנשים, והיה אומר "מקוה ישראל ה'" (ירמ' יז, ג) - בני-ישראל הם גם כן כמו מקוה, וכשנכנסים לתוכם זוכים להטהרה.

בספרי קודש ("אהבת שלום" פר' ויקהל ועוד) כתבו רמזי לך, שתיבת "ויקהל" עולה בגימטריא כמנין "מקוה", לרמז שההתקהלות וההתכנסות מטהרת כמו מקוה.

זהו שכתוב: "וטהרה ממקור דמיה" - 'במקהלות ברכו אלקים ה' ממקור ישראל", שהטהרה יכולה להיות "במקהלות" - בתוך כלל ישראל.

(קידושא רבה תשס"ו)

הטעם מדוע בתורה ותפלה ניתן להקדים עולה לחטאת

ולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת (ויקרא יב, ח).

פירש רש"י: "לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל להקריב חטאת קודמת לעולה".

בשו"ע (סימן א) איתא, שבתפלה אומרים פרשת העולה ואחר כך פרשת החטאת, והעיר ה"מגן אברהם" על כך: "נשאלתי, למה כתב הטור והרב בית יוסף בשו"ע לומר עולה וכו' חטאת, הלא קיימא לן פרק י' דזבחים דחטאת קודם לעולה".

ונראה דהטעם מדוע חטאת קודמת לעולה מבואר בגמרא (זבחים ז, ב): "ריצה פרקליט נכנס דורון אחריו", שלאחר הפיוס והריצוי בא הדורון, וכמו כן לאחר החטאת - שבאה לכפרה וריצוי - באה העולה שהיא הדורון.

והנה אצל יעקב אבינו מצינו ששלח את הדורון לעשו לפני שנתרצה ונתפייס עמו (שכן שליחת המלאכים לרצותו לא הועילה מאומה), ולכאורה מדוע שינה מהכלל האמור "ריצה פרקליט נכנס דורון אחריו".

ויש לומר, שכאשר החוטא עצמו בא עם הדורון, אז הוא יכול להביאו קודם שנתפייס עמו, כי אין לך הכנעה גדולה מזו שהחוטא מביא דורון, ולכן זה גופא יגרום שיתרצה לבו של זה שחטא כנגדו וירצה להתפייס עמו, מה שאין כן כשהחוטא בא עם הדורון, והוא רק שולח שליח להביאו, אז הוא צריך לרצות את חברו לפני הבאת הדורון, כי אם לא כן ידחה את השליח בשתי ידיו, ולא יאבה סלוח לו.

ממילא מובן, שיעקב אבינו יצא בעצמו - יחד עם השליחים והדורון - לקראת עשו, ולכן היה יכול לתת לו את הדורון קודם שריצה אותו. מה שאין כן את הקרבנות מביאים על ידי הכהנים, שהם שלוחי דידן, ולכן יש להקדים ריצוי לדורון (חטאת לעולה).

אולם, כאשר האדם לומד ומתפלל פרשת הקרבנות, הרי הלימוד עולה לרצון לפני השי"ת בעצמו, לא על ידי שליח, וממילא בכי האי גוונא ניתן להקדים דורון (עולה) לריצוי (חטאת). לכן "למקראה" עולה קודמת לחטאת, כי את התורה והתפלה אנו נותנים להק"ב בעצמנו, "אבל להקריבה" - שזוהו על ידי הכהנים שהם שליחים - "חטאת קודמת לעולה".

(סעודה ב' תשלח)

ביאור מחלוקת רבי ינאי עם הרוכל

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן (ויקרא יד, ב).

במדרש (ויק"ר טו, ב): "מעשה ברוכל אחד שהיה מחזר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי, והיה מכריז ואומר, מאן בעי למזבן סם חיים". רבי ינאי ישב בטרקלין שלו ושמע את ההכרזה, וצעק אל הרוכל, בוא לכאן ותמכור לי. "אמר ליה, לאו אנת צריך ליה ולא דכוותך". הפציר בו שוב ושוב, ואז נעתר הרוכל לבקשתו, ובא לביתו, "הוציא לו ספר תהלים הראה לו פסוק (תהלים לד, ג) 'מי האיש החפץ חיים', מה כתיב בתריה (שם יד) 'נצור לשונך מרע... סור מרע ועשה טוב'".

